

Lidská práva a soudnictví - osnova předmětu

jarní semestr 2023

1. Cíl předmětu

Tento předmět plynule navazuje na výuku ústavního práva (2. a 3. semestr), a to prohloubením jeho lidskoprávní části. Přednášena budou základní práva, která nebyla vyučována v kursu ústavního práva (nebude proto opakovaně prezentováno např. volební nebo shromažďovací právo). V rámci kursu bude provedeno podrobné seznámení s hmotněprávními a procesněprávními aspekty lidských práv. Posлуhač tak obdrží informaci jak o jednotlivých základních právech a svobodách a jejich výkladu zejména v judikatorní praxi, tak také o jejich procesních zárukách.

Předmět je zaměřen na získání praktických dovedností, a proto bude v rámci seminářů vyžadováno sepsání podání k Ústavnímu soudu. Podobný požadavek je součástí postupové zkoušky.

2. Rozsah výuky

2/1 týdně

3. Program výuky

Přednášky:

- ❖ **23. únor - David Kosař: Úvod do lidských práv** (prameny, přehled institucí, základní výkladové principy, kategorizace). **Omezení základních práv** (imanentní základní práva, princip proporcionality v teorii i aplikační praxi, *Drittwirkung*).
- ❖ **2. březen – Pavel Kandalec: Právo na pokojné užívání vlastnictví** (pojem pokojného užívání vlastnictví, princip legitimního očekávání, omezení daní a jejich nediskriminační povaha, regulace nájemného, restituce)
- ❖ **9. březen – Alžběta Králová: Osobní svoboda** (typy omezení, výkladové principy, rozdíly mezi Úmluvou a Listinou, základní judikatura)
- ❖ **16. březen – Vojtěch Šimíček: Svoboda projevu** (druhy projevu dle formy a obsahu, možnosti a legitimní důvody omezení)
- ❖ **23. březen – Zuzana Vikarská: Zákaz diskriminace** (formy diskriminace, akcesorická a neakcesorická rovnost, judikatura)
- ❖ **30. březen – Alžběta Králová: Svoboda pohybu a pobytu** (čl. 14 Listiny, covidová omezení, postavení cizinců, mezinárodní ochrana)
- ❖ **6. duben - Jaroslav Benák: Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, právo na zákonného soudce a další aspekty práva na spravedlivé soudní řízení)
- ❖ **13. duben – Pavel Kandalec: Ochrana osobnosti, ochrana soukromí a rodinného života** (právo na soukromí, respektování sexuální identity a vztahů, respektování rodinného života a střet s vyhošťováním cizinců, respektování obydlí, přípustnost odposlechů)
- ❖ **20. duben - Kateřina Šimáčková: Svoboda myšlení, svědomí a vyznání** (svoboda vyznání jako *forum internum a externum*, právní úprava církví a náboženských společností, relevantní judikatura)
- ❖ **27. duben – Kateřina Šimáčková: Právo na život** (začátek lidskoprávní ochrany, pozitivní závazky plynoucí z práva na život, přípustné výjimky). Právo nebýt mučen.

- ❖ **4. květen – Zuzana Vikarská: Sociální práva** (zakotvení, význam, přímá aplikovatelnost, vybrané problémy a judikatura).
- ❖ **11. květen – Vojtěch Šimíček: Právo na informace** (právo přijímat a šířit informace, povinné osoby, omezení poskytování informací)
- ❖ **18. květen – Vojtěch Šimíček: Právo svobodně podnikat** (právo podnikat jako derivát vlastnického práva, judikatura).

Semináře (nejsou jednotně zaměřené, závisí zejména na preferencích seminarizujícího učitele):

- **Úvod**, zadání zápočtových prací
- **Základní manuál pro sestavování ústavních stížností:**
 - procesní podmínky řízení
 - argumentace dotčením některého základního práva
 - zastoupení advokátem
 - lhůty
 - přípustnost návrhu (zejména se zaměřením na vztah k mimořádným opravným prostředkům)
 - důvody odmítnutí návrhu
- **Práce s judikaturou**
 - rozhodnutí soudu jako precedens
 - struktura rozhodnutí (obiter dictum vs ratio decidendi)
 - disenty a jejich význam
 - praktické problémy (judikatorní odklony, zpřístupňování rozhodnutí, jejich anonymizace atp.)
- **Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, požadavky na soud, rozsah článku 6 Evropské úmluvy, jednotlivé náležitosti spravedlivého procesu, specifika spravedlivého procesu v trestních věcech)
- **Další možná témata dle časových možností:**
- **Právo na informace**
- **Vyhodnocení zápočtových prací**

Upozornění pro ISP:

Podmínkou udělení zápočtu bude zpracování ústavní stížnosti proti některému z rozhodnutí, umístěných v e-learningové podobě tohoto předmětu u seminářů V. Šimíčka. Stejný vyučující následně uděluje zápočet.

4. Vyučující

Vojtěch Šimíček (garant)

Kateřina Šimáčková

Pavel Kandalec
David Kosař
Jaroslav Benák
Zuzana Vikarská
Robert Zbíral

5. Doporučené studijní pomůcky

- Kühn/Kratochvíl/Kmec/Kosař: Listina základních práv a svobod – komentář, Leges, 2022
- Husseini/Bartoň/Kokeš/Kopa a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, C.H.Beck, 2021
- Wagnerová/Šimíček/Langášek/Pospíšil a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, Wolters Kluwer, 2012
- Bobek/Kmec/Kosař/Kratochvíl: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – komentář, C. H. Beck, 2012
- D. Kosař, M. Antoš, Z. Kühn, L. Vyhnánek: Ústavní právo – Casebook, Wolters Kluwer, 2014
- Bartoň/Kratochvíl/Kopa a kol.: Základní práva, Leges, 2016
- V. Šimíček: Ústavní stížnost, 4. vyd., Linde Praha, 2018
- M. Bobek, Z. Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Auditorium, 2013
- P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, 2012
- P. Molek: Politická práva, Wolters Kluwer, 2014
- P. Molek: Základní práva - svazek první Důstojnost. Praha: Wolters Kluwer, 2017
- P. Molek: Základní práva – svazek druhý Svoboda. Praha: Wolters Kluwer, 2020
- M. Bobek a kol.: Rovnost a diskriminace, C.H. Beck, 2007
- elektronické materiály na ISu (zejména syllaby přednášek)

6. Forma zakončení

Postupová zkouška formou písemné klauzurní práce v trvání 3 hodin. Každý student dostane konkrétní zadání skutkové a procesní situace (zpravidla rozhodnutí soudu, případně popis konkrétního případu), na jehož základě vypracuje ústavní stížnost, v jejímž rámci prokáže znalosti jak procesních podmínek jejího podání, tak zejména lidskoprávní ústavní argumentace. U písemné části zkoušky je možné používat jakékoliv listinné materiály (zápisky z výuky, knihy, komentáře, sbírky judikatury atp.) a také internetové zdroje. Písemná část zkoušky proběhne v počítačové učebně.

Na tuto práci bude navazovat její ústní vyhodnocení a pohovor na téma některého z vylosovaných zkušebních okruhů. V případě vynikající písemné práce si vyučující vyhrazuje právo udělit známku výborně (A) bez dalšího ústního zkoušení; obdobně u

výrazně podprůměrné práce se udělí známka nevyhovující (F) rovněž pouze po jejím vyhodnocení bez toho, že by student odpovídal na některou z položených otázek.